25.10.2018

Puolustusministerin budjettikuuleminen valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostossa 24.10.2018

Vastaukset valiokunnan esittämiin kysymyksiin:

1 Talousarvioesitystä täydentävän esityksen ennakointi

Puolustusministeriön ehdotus vuoden 2019 talousarvioesityksen täydentämiseksi ei lisää eikä vähennä hallinnonalan määrärahoja talousarvioesitykseen nähden. Täydentävä talousarvioesitys sisältää vajaan kahden miljoonan euron määrärahasiirron momentilta toiselle pääluokan sisällä, joitakin muutoksia tilausvaltuuksiin ja määrärahojen käyttöperusteluihin sekä tarkennuksia sotilaallisen kriisinhallintaan esitettävän määrärahan käyttösuunnitelmaan.

2 Näkemys puolustusvoimien henkilöstövajauksesta; aiheuttaako riskejä esim. harjoitusten toteuttamiseen

Vuosina 2012-2015 toteutetulla Puolustusvoimauudistuksella tavoiteltiin kokonaisuutta, jossa puolustusvoimien rahoitus, tehtävät ja toiminnan kustannusrakenne ovat tasapainossa. Uudistuksessa puolustusvoimien tehtävien toteuttamiseksi henkilöstön vähimmäismääräksi määritettiin 12 000. Viime vuosina puolustusvoimien henkilöstötarve on tosiasiallisesti lisääntynyt turvallisuusympäristön muutoksen sekä kansainvälisen toiminnan ja uusien syntyvien suorituskykytarpeiden ja -vaatimusten myötä.

Kansainvälinen puolustusyhteistyö on lisääntynyt kaikilla osa-alueilla. Harjoitustoimintaan osallistutaan entistä aktiivisemmin ja Suomen järjestelyvastuulla olevien vaativien harjoitusten määrä on lisääntynyt. Suomi on myös sitoutunut uusiin kansainvälisiin puolustusyhteistyöjärjestelyihin (esim. JEF, FISE, Enhanced Opportunity Partner) ja niiden sisältämien periaatteiden ja velvoitteiden täytäntöönpanoon (esim. Military Mobility). Puolustusvoimien tehtäväkenttä on laajentunut, kun kansainvälisen avun vastaanottamiseen ja antamiseen liittyvät velvoitteet on määritetty puolustusvoimien uudeksi tehtäväksi.

Turvallisuusympäristön muutos ja uhkien muutokset ovat myös pakottaneet täydentämään puolustusjärjestelmää uusilla suorituskyvyillä, jotka sitovat samalla nykyisiä henkilöstöresursseja (vrt. esim. lennokkitorjuntakyky, puolustusvoimien vaikuttamisen maalittamistuki).

Lisäksi uhkaympäristön epävarmuus ja ennakoimattomuus on aiheuttanut tarpeen kehittää puolustusvoimien normaaliolojen valmiutta ennaltaehkäisykynnyksen nostamiseksi uhkaympäristöä vastaavaksi. Valmiuden kehittäminen on edellyttänyt lisäresursseja muun muassa tiedustelun- ja valvonnan tehostamiseen, korkeamman valmiuden joukkojen kertausharjoituksiin materiaalisen valmiuden, kunnossapidon ja varastoinnin kehittämiseen sekä ampumatarvikkeisiin, varaosiin ja koulutukseen. Kansainvälisen yhteistoiminnan lisääntyminen ja kansallisen puolustuksen uudet suorituskykytarpeet sitovat ennakoimattomasti merkittäviä henkilöstövoimavaroja.

Harjoitusten toteuttamiseen kohdistuvia erityisiä riskejä ei ole havaittu. Valmiuden parantaminen on vaatinut olemassa olevien resurssien sisäistä uudelleen kohdentamista ja uusien suorituskykyjen rakentamista. Puolustusvoimat on suunnittelemassa sadan lisätehtävän kohdentamista ensi vuoden alusta alkaen. Lisätehtäviä tultaneen kohdentamaan pääsääntöisesti aliupseerien tehtäviin eri puolella Puolustusvoimia. Kouluttajatarvetta paikkaamaan on saatu myös vuosille 2018–2019 kaksi miljoonaa euroa/vuosi sopimussotilaiden palkkaamiseen. Lisähenkilöstöllä lievitetään puolustusvoimien henkilöstöpulaa, mutta ei sellaisenaan ratkaista puolustusvoimien resurssitarpeita ja henkilöstön työssäjaksamisen ongelmia.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Puolustusvoimille suunniteltu henkilöstömäärä ja siihen sisältyvä sadan tehtävän lisäys mahdollistaa kertausharjoitusten määrän säilyttämisen nykyisellä tasolla, mutta niitä ei kyetä lisäämään. Kertausharjoitusten määrän kasvattaminen ilman kouluttajahenkilöstön lisäystä tarkoittaisi henkilöstön poissaoloa varusmieskoulutuksesta tai valmiuteen liittyvistä tehtävistä.

Puolustusvoimien henkilöstökokoonpanon sadan henkilön lisäyksellä ei siis ratkaista henkilöstön vajetta. Tarvitaan vielä lisähenkilöstöä, jolla varmistettaisiin varusmieskoulutuksen kouluttajahenkilöstön riittävyys, puolustusvoimien uusista tehtävistä syntyvien velvoitteiden täyttäminen sekä kertausharjoitusten lisääminen. Lisähenkilöstöllä huolehdittaisiin myös puolustusvoimien henkilöstön toimintakyvystä ja jaksamisesta.

3 Arvio varuskuntarakennusten kunnosta

Majoitus- ja koulutuskäytössä on 75 kasarmirakennusta useilta eri vuosikymmeniltä. Kasarmirakennukset on rakennettu pääosin 1960–1970 –luvuilla, uusimmat 1990-luvulla. Vanhemmat rakennukset ovat kuitenkin yli satavuotiaita. Kasarmikäytössä olevien rakennusten määrä tulee todennäköisesti vähenemään lähivuosina 4-6 rakennuksella. Kaikista kasarmirakennuksista tullaan tekemään vuoden 2018 loppuun mennessä tutkimuksiin perustuva kuntoarvio. Tähän mennessä toteutetuissa kuntoarvioissa ei ole raportoitu merkittäviä ongelmia tai puutteita.

Vuosina 2000–2018 on tehty 39 kasarmirakennukseen laajempia peruskorjauksia, ja 18 kasarmirakennusta on suunniteltu peruskorjattavaksi vuosina 2019–2023. Kasarmirakennuksiin on tehty useita korjauksia sisäilman laadun parantamiseksi. Rakennusten käyttäjiä, henkilökuntaa ja varusmiehiä opastetaan ja koulutetaan rakennusten käytössä ja ilmoittamaan havaituista ongelmista.

4 Ampumatarvikevarastojen koko; käyttö suhteessa hankintoihin

Meneillään olevassa räjähdevarastojen rakentamisprojektissa vuoden 2022 loppuun mennessä rakennettavat räjähdevarastot yhdessä olemassa olevan varastokapasiteetin kanssa riittävät varastoneliöinä laskettuna suunniteltujen hankintojen ja suunnitellun omatuotannon tarpeisiin. Mikäli varastoitava räjähdemäärä olisi täysin operatiivisten vaatimusten mukainen tavoitemäärä, olisi varastokapasiteettia kuitenkin vielä lisättävä. Lisäkapasiteetin rakentamista tarvitaan myös, mikäli kaikki räjähteet varastoidaan ns. ensisijaisen varastointiolosuhdevaatimuksen mukaisesti.

5 Senaatti-kiinteistöjen vuokrien korotus; mahdolliset jatkotoimenpiteet tilojen suhteen

Talouspoliittinen ministerivaliokunta käsitteli 25.9.2018 eräitä nopeasti toteutettavia uudistuksia liittyen Senaatti-kiinteistöjen vuokrajärjestelmän kehittämiseen. Valtiovarainministeriön ehdotukset valtion vuokrajärjestelmän kehittämiseksi toisivat pientä helpotusta puolustushallinnon toimitiloja koskeviin kustannuspaineisiin, mutta eivät ole todennäköisesti vielä riittäviä puolustushallinnon näkökulmasta. Ehdotus sisältää hyödyllisiä parannuksia, kuten irtisanomisten helpottaminen, maapeitteisten varastojen kohtuullisempi vuokra sekä asiakasnäkökulman vahvistaminen. Ehdotettu budjettineutraali vuokranalennus ei paranna virastojen asemaa. Vuokrajärjestelmän keskeinen ongelma liittyy vuokrien pitkän aikavälin kasvuun, johon budjettineutraali vuokran kertaluonteinen alennus ei tuo helpotusta. Sen sijaan vuokratason laskeminen esitetyllä tavalla heikentäisi omistajan kykyä tehdä omistajalähtöistä peruskorjausta.

Ehdotus ei ratkaise keskeisiä ongelmia, joita ovat 1) peruskorjauksen perusparannuselementin aiheuttama voimakas vuokran nousu remonttien yhteydessä, 2) tilojen teknisen arvon huomiotta jättäminen vuokran määrittämisessä eli se, että vuokra ei voi koskaan laskea sekä 3) pääomavuokrien indeksikorotuksien vuokraa korkoa korolle efektillä korottava vaikutus.

Muuttunut turvallisuusympäristö edellyttää ripeämpää reagointikykyä eli normaaliolojen ja poikkeusolojen toimintamallin lähentämistä, tieto-, tila- ja rakenteellisen turvallisuuden tason korottamista

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

sekä ohjausmallia, joka tukisi ydintoiminnan edellytyksiä. Puolustushallinnon kiinteistöjen omistajuuden selvitys valmistuu 28.2.2019, jonka jälkeen on perusteet jatkotoimenpiteille.

6 Puolustusvoimien tutkimus- ja kehittämistoiminta

Suorituskykyjen kehittäminen ja ylläpitäminen edellyttävät johdonmukaista suunnittelua sekä pitkäjänteistä, oikein ajoitettua ja riittävää tutkimus- ja kehittämistoiminnan resursointia koko suorituskyvyn elinkaaren ajan. T&K-toiminnassa pyritään varmistamaan organisaation innovaatio- ja ennakointikyky, suorituskykyjen kehittämisen tuki, kansainvälisen tutkimusyhteistyön edellytykset (ml. puolustusrahaston hyödyntäminen) sekä puolustukselle tärkeän kriittisen osaamisen volyymi. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi Puolustusvoimat pyrkii nostamaan T&K-toiminnan kokonaisrahoitustasoa asteittain siten, että se saavuttaa 2 % sotilaallisen maanpuolustuksen menoista.

7 Puolustustarvikkeiden vientilupapolitiikassa noudatettavat periaatteet ja käytännöt

Puolustustarvikkeiden vientilupien myöntäminen perustuu laissa määriteltyihin prosesseihin ja lupaharkinnan kriteereihin. Lupaviranomaisena toimii puolustusministeriö tai valtioneuvoston yleisistunto (taloudellisesti merkittävät viennit). Ulkoministeriö vastaa lupa-asioiden ulko- ja turvallisuuspoliittisesta arvioinnista. Jokainen lupahakemus käsitellään tapauskohtaisesti ja kokonaisharkinnassa arvioidaan määrämaan ja alueen lisäksi viejää, loppukäyttäjää sekä vietävää tuotetta. Keskeisessä asemassa on EU:n yhteinen kanta lupaharkinnan kriteereistä sekä muiden EU-maiden konsultointi. Lupapäätökset tehdään aina kansallisesti. Suomen puolustuksen huoltovarmuuden edellyttämien teollisten ja teknologisten kykyjen säilyminen Suomessa otetaan huomioon lupaharkinnassa.

8 Talousarvioesityksen kipupisteet hallinnonalalla

Puolustusvoimien suorituskyvyn kehittäminen ja ylläpito edellyttävät, että puolustusselonteon resurssikirjaukset toteutuvat myös käytännössä. Vuoden 2019 talousarvioesitys täyttää nämä vaatimukset kohtuullisen hyvin.

Talousarvioesitys sisältää Puolustusvoimien henkilöstökokoonpanon kasvattamisen sadalla tehtävällä. Tämä on hyvä alku, mutta sillä ei ratkaista Puolustusvoimien henkilöstöpulaa, joka on seurausta edellisellä vaalikaudella tehdyistä mittavista henkilöstövähennyksistä, valmiusvaatimusten kasvusta ja uusien suorituskykyjen (mm. kyber) rakentamisen edellyttämästä henkilöstötarpeesta.

Tiedossa on, että lentopolttoaineiden hinnannousu tulee aiheuttamaan toimintamenopaineita. Syksyn 2018 lisätalousarviossa tähän ei saatu lisärahoitusta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi